

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

Jósvafői szpeleofilatéliai dokumentumok ¹

Lénárt László

Miskolci Egyetem, hgll@uni.miskolc.hu

Bevezetés

A postai szolgáltatások jelentős részét a postabélyegek megjelenése igen jelentős mértékben leegyszerűsítették.

A postabélyeg használatát elsőként Angliában vezették be 1840-ben [5]. Magyarországon az osztrák postaigazgatás 1850-ben kezdett bélyeget használni, mely időszak az önálló magyar postaigazgatóság megteremtéséig, 1867-ig tartott.

1867-1871 között Ausztriában és Magyarországon azonos képű bélyeget használtak, de a durvább nyomás és a magyar bélyegzés alapján ezek elkülöníthetők egymástól. 1871-ben megtörtént az első magyar bélyegkiadás és így azóta – rövid, háborús időszakokat leszámítva – beszélhetünk Magyarországon magyar bélyegekről [4].

Szablyár P. [7] a jósvafői (akkori nevén jósafői) postahivatal megnyitását 1879-re datálja. Magyarország helységnévtárai szerint a település neve 1863-ban, 1877-ben, 1888-ban „Jósafő”, 1898-ban és 1902-ben „Jósvafő” („Jósafő”), 1907-től a mai napig „Jósvafő”.

A település postahivatalában eddig 4, különböző rajzolatú postai bélyegzőt használtak. A bemutatott első 1902-ből származik (1. ábra) még Jósafő felirattal, a második (2. ábra) 1907-ből (már Jósvafő felirattal), ugyanazon a 17 éven keresztül folyamatosan, azonos díjszabással használt „Turul” bélyegen.

1ab. ábra. Az első jósvafői postabélyegző (Jósafő, 1902 augusztus 21) eredeti bélyegen és retusálva, ill. korigálva

2. ábra. A második jósvafői postabélyegző (Jósvafő, 1907. augusztus 19, a képszap szövegénél olvasható dátummal pontosítva)

¹ Nagy tisztelettel és szeretettel ajánlom a cikket a „Jósvafői Falunapok” két kiemelkedő „motorjának” Berecz Bélának és Szablyár Péternek.

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

A 3. jósvafői bélyegzőt a 3. ábra mutatja be használatának legutolsó, a 4. bélyegzőt (4. ábra) a legelső napján.

3. ábra. A harmadik jósvafői postabélyegző (Jósvafő, 1999. február 21)

4. ábra. A negyedik jósvafői postabélyegző (Jósvafő, 1999. február 22)

A klasszikus bélyegzők kutatására specializálódott Gudlin T. [2] az első jósvafői (jósafői) bélyegző használatát 1880-1905 közötti időre teszi.

Barlangos vonzatú postai tevékenység Jósvafőn

A Föld különböző országaiban – így Magyarországon is – a jeles eseményeket, évfordulókat, természeti emlékeket a posta gyakran alkalmi szolgáltatásokkal – alkalmi bélyegekkel, borítékokkal, levelezőlapokkal és bélyegzésekkel – teszi emlékezetessé.

Jósvafő a magyar barlangkutatás egyik legfontosabb területe, így nem véletlen, hogy a tudományos barlangkutatás, a falunapi rendezvények és a barlangkutatás a terület barlangos értékeivel együtt jelennek meg a filatéliai kiadványokban is.

A Magyar Posta 1945 után 14 (valamint néhány vitatott) barlangos motívumú bélyeget [1] és 9 díszborítékot adott ki, továbbá több mint 30 (zömében általunk készített) alkalmi (köztük 3 elsőnap) barlangos motívumú emlékbélyegzőt használt. Ezek közül (és a Teleposta bélyegzések közül) jósvafői vonzata az alábbiaknak van, folytatva a [3] munkát.

Barlangos bélyegek [1]

A bélyegek önállóan nem közöljük, azok a lebélyegzett levelezőlapoknál (5.-22. ábra) láthatók.

1964	Évfordulók-események sor, Aggteleki-barlang, cseppkövek	60 fill
1989	Magyarország legszebb barlangjai, Baradla-barlang, cseppkövek	3 Ft
1999	Európa; Nemzeti Parkok (II.) Aggtelek, Vass Imre	27 Ft
2002	Világörökségek Magyarországon (I.), Aggteleki cseppkőbarlang	180 Ft
2007	11. Nemzetközi Barlangi Mentő Konferencia, Aggtelek-Jósvafő	200 Ft

Barlangos díszborítékok (23. ábra):

1986	Védett hazai kisállatok sor, denevér képe
1989	Magyarország legszebb barlangjai, aggteleki barlangbejárat
2002	Világörökségek Magyarországon (I.), barlangbelső
2007	11. Nemzetközi Barlangi Mentő Konferencia, Aggtelek-Jósvafő, barlangbelső

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

A jósvafői emlékbélyegző terveket – sok esetben mások ötleteihez igazodva – és a bélyegzősekhez használt jósvafői alkalmi képeslapokat csaknem kivétel nélkül magam csináltam, kiélvezve az alkotás összes örömét.

Jósvafői alkalmi postai emlékbélyegzések (5.-22. ábra):

Hely, dátum	Téma
Aggtelek-Jósvafő 1992. 09. 19. Jósvafő, 1993. július 31. Jósvafő 1994. július 30. Jósvafő, 1994. október 7.	1802-1992. KOSSUTH EMLÉKNAPOK Jósvafői Falunapok 1993. július 30-augusztus 1 FALUNAPOK BARADLA Ω Vass Imre-barlang. Szabadság-barlang. A felfedezés 40 éves évfordulója
Jósvafő, 1995. július 28. Jósvafő, 1996. július 26 Jósvafő, 1996. 09. 13. JÓSVAFŐ 1998. VII. 31. Jósvafő, 1999. 07. 30. Jósvafő, 2000. február 25. JÓSVAFŐ, 2000. július 28 Jósvafő, 2001.07.27. Jósvafő, 2002. július 26. Jósvafő, 2003. július 25.	3. FALUNAPOK Ω Ω 4. FALUNAPOK Ω Barlang-, benne világörökség jel. 6. FALUNAPOK 7. FALUNAPOK <i>600 éve a Gömör-Tornai Karszton</i> Megnyílt. Érezze otthon magát! TelePOSTAház FALUNAPOK 8. JÓSVAFŐ MONOGRÁFIA 2000 9. FALUNAPOK FALUNAPOK XI. FALUNAPOK-JÓSVAFŐ AZ ÉDESvíZ NEMZETKÖZI ÉVE
Jósvafő, 2004. július 30.	XII. FALUNAPOK

A bélyegzésekhez alapvetően témába illő barlangos bélyegeket használtunk, de sajnos a „merítési lehetőségünk” meglehetősen szűkös volt. Emiatt igyekeztünk – a résztvevők kíváncsiához igazodva – minél több képes bélyegyet is felhasználni, amivel sok esetben a „vásárlási kedvet” jelentősen emelni tudtuk. Az egyéb témákhoz – Kossuth napok (5a. ábra), Víz Világnapja (21. ábra), az Európai Unióhoz való csatlakozás (22. ábra) – szintén a témákhoz kapcsolódó, tematikus bélyegeket használtunk.

5a,b. ábra. Kossuth emléknapi postai alkalmi emlékbélyegzője képes levelezőlapon

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

Jósvafői alkalmi levelező-, képes- és emléklapok:

Kossuth emléknapok (1992): Sárga levelezőlap Kossuth-barlangi részlettel (5ab. ábra), barlangos és Kossuth bélyeggel történő címzésoldali bélyegzéshez; fehér képeslap Kossuth barlangokkal kapcsolatos tevékenységével.

1. Falunapok (1993): Sárga emléklap bélyegzéshez.

Jósvafő, 1993. július 31.

6. ábra. Az első jósvafői falunapok emlékbélyegzője (Rajz Berki Iné.)

2. Falunapok (1994): Sötétkék képeslap a Tájháizról; sötétkék levelezőlap a Tájháizról, barlangos bélyeggel történő címzésoldali bélyegzéshez (7. ábra).

7. ábra. A második jósvafői falunapok emlékbélyegzője alkalmi képes levelezőlapon

A Vass Imre- és a Szabadság-barlangok felfedezésének 40 éves évfordulójára (1994): *Sárga, szürke és rózsaszín emléklap bélyegzéshez.*

8. ábra. A Vass Imre- és a Szabadság-barlang felfedezésének alkalmából készített emlékbélyegző emléklapra

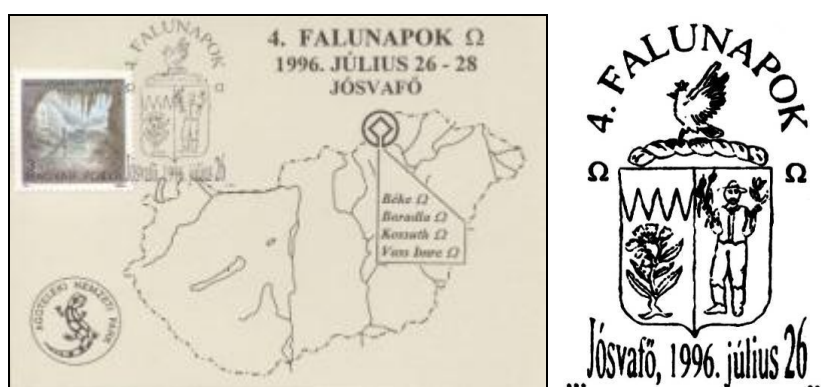
Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

3. *Falunapok* (1995): Világoskék és fehér képeslap három jósvafői házzal, ANP emblémával; címzésoldali bélyegzéshez (**9a,b. ábra**).

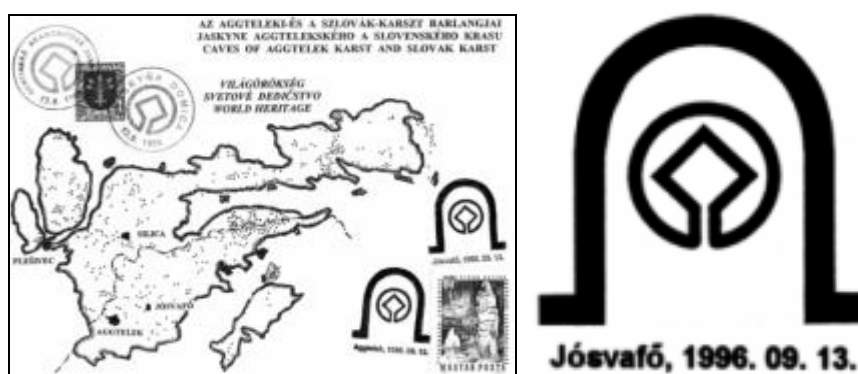
9a,b. ábrák. Az első három falunap jellemző épületei és a 3. falunap emlékbélyegzője

4. *Falunapok* (1996): Világoszöld képeslap Jászvafő címerével, fontosabb barlangjainak nevével, ANP emblémával, címzésoldali bélyegzéshez; szürke képeslap Jászvafő címerével, fontosabb barlangjainak nevével, ANP emblémával; képdoldali bélyegzéshez (**10a,b. ábra**).

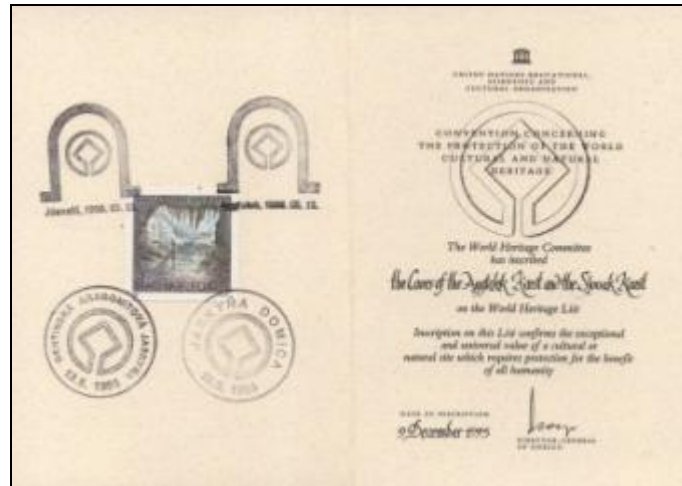
10a,b. ábra. A negyedik falunap lebélyezett emlék képes levelezőlapja

Világörökség (1996): Világoszöld hosszú képeslap a Baradla-Domica-barlangrendszer térképével; világoszöld nagyalakú képeslap a világörökség barlangjainak bejáratait bemutató térképpel. Mindkettő képdoldali bélyegzéshez. (2 szlovák és 2 magyar bélyeghez, Ochtina, Domica bélyegzőhöz és Aggtelek, Jászvafő postai alkalmi bélyegzőkhöz.) (**11a,b.-12. ábra**)

11a,b. ábra. Világörökség emlékbélyegzések képes levelezőlapon

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

12. ábra. Magyar és szlovák (emlék)bélyegzések a világörökség bizonyítványon

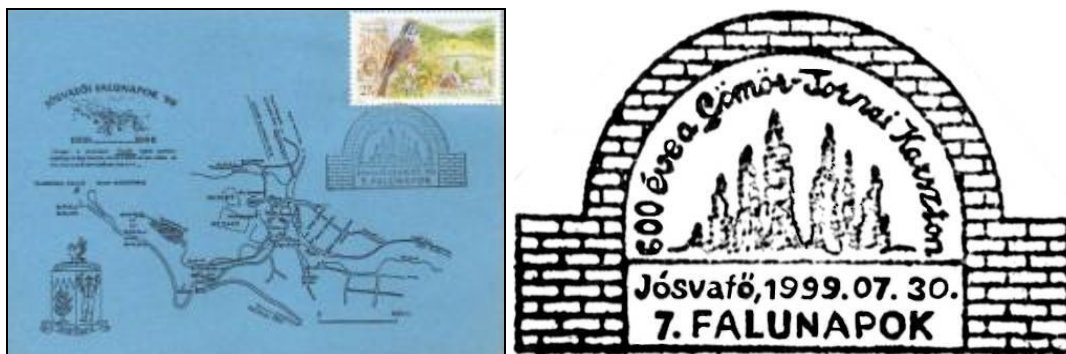
5. Falunapok (1997): Nem volt alkalmi postai bélyegzés!

6. Falunapok (1998): A felújított malmot bemutató lila, sötétkék és világosszürke levelezőlapok, címzésoldali bélyegzéshez (13ab. ábra).

13ab. ábra. A hatodik falunapi emlékbélyegzés képes levelezőlapon

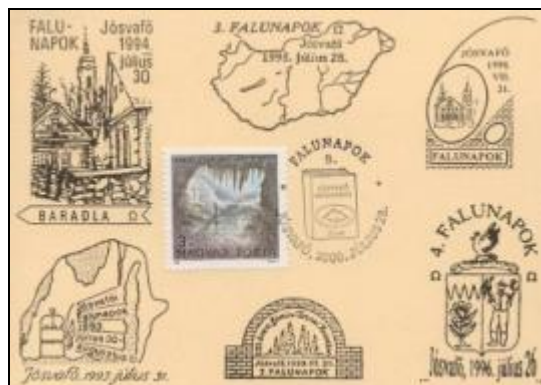
7. Falunapok (1999): Jósvafő térképét, látképét, címerét és első oklevélben történő említését bemutató sötétkék és lila levelezőlapok, képpoldali bélyegzéshez (14ab. ábra).

14ab. ábra. A hetedik falunapok emlékbélyegzés képes levelezőlapon

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

8. *Falunapok* (2000): Sárgásbarna, az eddigi postai alkalmi bélyegzéseket tartalmazza, középen képpoldali emlékbélyegzéssel (**15. ábra**); ugyanezeket a bélyegzéseket a falunapokon kívüli bélyegzésekkel kiegészítve nagyalakú képeslap formájában is kiadtuk zöld színben, középen képpoldali emlékbélyegzéssel (**16. ábra**); sárgásbarna, a képpoldalon „A borívó tízparancsolata” és a jósvafői tájház, a címzésoldalon lévő bélyegzéssel (**17a. ábra**).

15. ábra. A nyolcadik falunapok emlékbélyegzés (a kicsi) képes levelezőlapon

16. ábra. A nyolcadik falunapok emlékbélyegzés (a nagy) képes levelezőlapon

17a,b. ábra. A borívó tízparancsolata levelezőlapon és a kilencedik falunapi emlékbélyegző

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

9. *Falunapok (2001)*: 4 színű, Gömör-Tornai-fesztivál felirattal, a Baradla-barlang térképével, az aggteleki barlangbejáráttal és a Tengersizemmel, a 3. Aggteleki Falunapok és a 9. Jósvafői Falunapok postai emlékbélyegzőivel a képoldalon (17b.-18. ábra). (Régebbi, részben már lebélyegzett lapokra és emléklapokra is történt friss bélyegzés.)

18.-19. ábra. A kilencedik falunapok emlékbélyegző képes levelezőlapon és a tizedik falunapok pecsétjei, címere az alkalmi képes levelezőlap képoldalán

10. *Falunapok (2002)*: Világosbarna színű, Jósvafő 1627-es pecsétjével, a 3. és 4. postai bélyegzőjével, Jósvafő 1996-ban elfogadott címereivel ellátott képoldal (19. ábra), címoldali bélyegzéssel (20. ábra), mely az 1627-es pecsét javított (de a posta által nem a kért módon elkészített) változatát tartalmazza.

20. ábra. A tizedik falunapok emlékbélyegzés képes levelezőlap címzésoldalán

11. *Falunapok (2003)*: Fehér színű, tévedésből fényes papírú, a tervezett jósvafői szennyvízvezeték és a jósvafői címet tartalmazó képoldalon történt a bélyegzés (21a,b. ábra).

21a,b. ábra. A tizenegyedik falunapok tervezett és megvalósított emlékbélyegzője és az alkalmi képes levelezőlap, témába illő bélyeggel

Jósvafői Helytörténeti Füzetek 37.

12. *Falunapok* (2004): Halványkék színű, a képdoldalon mészkő szimbólumból felépített körben Jósvafő jellegzetességeit – erdő, barlang, vízikéréssel hajtott vasverő kalapács – láthatjuk, melyet az Európai Unió 12 csillaga vesz körül. A „Több, mint 600 éve Európában” felirat Jósvafő 1399-es első említését és Magyarország Európai Unió csatlakozását igyekezett összekötni (22a,b. ábra).

22a,b. ábra. A tizenkettedik falunapok tervezett és megvalósított emlékbélyegzője

A postai alkalmi bélyegzők készítése

A postai emlékbélyegzők készítésének alapvetően két fő formája különíthető el.

Az esetek jelentős részében, amikor felvetődik az alkalmi postai bélyegző készítésének a lehetősége (vagy szerencsésebb esetben annak igénye), akkor én az elképzelésemet megadom annak, aki a bélyegzés költségeit állja. Ha elfogadja, akkor a Magyar Postánál megrendeljük a bélyegzőt. (Van, amikor az elképzelésen kisebb-nagyobb mértékű változtatást kell elvégezni, de még sohasem volt olyan, hogy a véglegesnek tekinthető elképzelésemet a megbízó elutasította volna.) Külön elkészítettem azt a képes levelezőlapot vagy emléklapot, amire a témába illő bélyegeket felragasztom, majd elvégzem a bélyegzést és összegyűjtöm az alkalmi postahivatalnál feladni kívánt küldeményeket. (Ezt hivatalosan csak a postahivatal végezheti, de számukra nagy könnyebbség, ha a feladatuk egy részét magamra tudom vállalni.)

A jósvafői bélyegzések jelentős részében a feladatom egyszerűbb volt, ugyanis a falunapok és egyéb rendezvények logói, közelítő képi megjelenítésük, szlogenjei adottak voltak, nekem csak azok bélyegzőbe való beillesztése volt a feladat, no meg annak elfogadtatása a Magyar Postával. (Ez utóbbi nem mindig volt magától értetődő, mivel sok esetben olyan „javításokat” láthattam viszont, amit előzőleg nem egyeztettem velem és esetenként nekem kellett a megbízó felé magyarázkodnom.) Az alapállapot az, hogy én hiába készítettem „nyomdakész” anyagot, azt csak, mint „vázlatot” küldhettem meg elkészítésre. Az esetek jelentős részében a változtatás nem volt zavaró – bár a Magyar Posta érveivel nem mindig értettem egyet – de azért voltak meglepetések. (Mindent összevetve az alkalmi postabélyegyek készítése során a Magyar Posta alkalmazottaival összességében és általában jó volt a kapcsolat, s ezek között kiemelném a jósvafői postahivatal vezetője, Balázs Lászlóné Ibolya segítőkészségét.)

Számomra a legemlékezetesebb ilyen korrekció (az elképzeléseim átalakítása) a 2002-es falunapi bélyegző elkészítése során történt, amikor a Szablyár Péter által felfedezett 1627-es jósvafői pecsét lenyomatának rajzát használtam fel.

Megkaptam egy fénymásolt lenyomatot, ami a 24. ábrán bemutatott formában nézett ki. Ezen jó néhány órát dolgozva (közben a negatív és pozitív formákat váltogatva) elkészítettem egy pecsét-másolatot (25. ábra), melyet a tervezett bélyegzőbe beillesztve megküldtem a Magyar Postának.

24. ábra. Ebből az „alapanyagból”
indult a tervezési munka 2002-ben

25. ábra. ...a javítások után ez
volt a kért bélyegző alapja

26. ábra. ...a Magyar Posta
ilyen bélyegzőt készített belőle

27. ábra.ma ilyen pecsétet látok
a kiinduló ábrában.....

Meglepetésemre egy egészen más megjelenésű bélyegzőt (26. ábra) kaptam, de már nem volt mit tennem. Úgy vélem, a tapasztalataim alapján ma egy kissé másképpen retusálnám a jelzett pecsétet, elfogadva a posta által megadott keretet. A mai napon ezt a 27. ábrán bemutatott formában látom (de lehet, hogy még egyszer újra kellene gondolni az egészet).

Irodalom

- [1] Bölskei Iné [szerk.] (2009): Magyar posta- és illetékbélyeg katalógus. Philatelica Hungarica, Budapest.
- [2] Gudlin T. (2004): Magyarország klasszikus postabélyegzései. Helyhez kötött postahivatalok főbélyegzői. Magánkiadás, Braunschweig, Németország, Palatia Nyomda, Győr.
- [3] Lénárt L. (2000): Jósvafői alkalmi bélyegzések, pp. 168-170. (In: Szablyár P. és Szmorad F. szerk.: Jósvafő ■ település a források és barlangok völgyében ■ MicroPress, Miskolc)
- [4] Nikodém G. és Szabó J. (2010): A magyar bélyeg története. Kossuth kiadó, Budapest.
- [5] Surányi L. [szerk.] (1988): Bélyeglexikon. Gondolat, Budapest.
- [6] Szablyár P. és Szmorad F. [szerk.] (2000): Jósvafő ■ település a források és barlangok völgyében ■ pp. 1-208, MicroPress, Miskolc.
- [7] Szablyár P. (2000): A település története, pp. 49-52. (In: Szablyár P. és Szmorad F. szerk.: Jósvafő ■ település a források és barlangok völgyében ■ MicroPress, Miskolc)